

Ρατσισμός

Δημοσιογράφος και τηλεοπτικός, ο/η Μ.Β., δημοσίευσε στο Χ συγχαρητήρια προς την εθνική ομάδα βόλεϊ της Ιταλίας για την κατάκτηση του χρυσού μεταλλίου στους Ολυμπιακούς Αγώνες, γράφοντας: “Συγχαρητήρια στις παίκτριες Π.Ε. και Μ.Σ. “ταλαντούχες, μαύρες Ιταλίδες. Ένα παράδειγμα επιτυχημένης ένατηξης”.

(Περιστατικό από τη βάση δεδομένων του Χρονικού του Καθημερινού Ρατσισμού, 11-08-2024)

“Μια δημοσιογράφος από ένα μεγάλο τηλεοπτικό κανάλι με πλησίασε για να με ρωτήσει αν θα ήθελα να της πω “την ιστορία μου”. Αυτό είναι καθαρός **ρατσισμός**. Δεν σταμάτησε ούτε για ένα δευτερόλεπτο να σκεφτεί ότι ήμουν κι εγώ δημοσιογράφος, συνάδελφος της. Με είδε ως μαρτυρία”.

(Από έναν/ μία από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες στις συνεντεύξεις της έρευνας MILD)

Αυτά είναι δύο διαφορετικά παραδείγματα για το πώς ο **ρατσισμός** μπορεί να εκδηλωθεί στην καθημερινή ζωή. Στην πρώτη περίπτωση, το χρώμα του δέρματος δύο αθλητριών τονίζεται χωρίς να είναι αναγκαίο. Με την αναφορά στην “ένταξη”, οι ζωές δύο νεαρών γυναικών που γεννήθηκαν στην Ιταλία πλαισιώνονται μέσα σε ένα μεταναστευτικό αφήγημα.

Στη δεύτερη περίπτωση, μια επαγγελματίας περιορίζεται στον ρόλο της «μάρτυρα», αντί να αναγνωρίζεται ως παραγωγός πληροφορίας, εξαιτίας χαρακτηριστικών που **προσλαμβάνονται ως φυλετικοποιημένα**. Και στις δύο περιπτώσεις, ο ρατσισμός δεν είναι ρητός, αλλά λειτουργεί ως ο υποκείμενος μηχανισμός που καθοδηγεί αυτές τις συμπεριφορές.

Ορίζουμε τον Ρατσισμό ως «ένα σύστημα ιδεών, λόγων, πράξεων και κοινωνικών πρακτικών που αποδίδει σε ανθρώπινες ομάδες και στα άτομα που ανήκουν σε αυτές ουσιώδεις, γενικευμένες, οριστικές και σχεδόν “φυσικές” διαφορές, με σκοπό να νομιμοποιήσει πρακτικές στιγματισμού, διάκρισης, διαχωρισμού, αποκλεισμού ή εξόντωσης».

(Rivera A. *Razzismo in Diritti umani. Cultura dei diritti e dignità della persona nell'epoca della globalizzazione*, 6 voll., Utet, 2007.)

Διακρίσεις

“Αν στην Ισπανία δεν βλέπουμε καν Ανδαλουσιανούς ή ανθρώπους από τα Κανάρια Νησιά να παρουσιάζουν ειδήσεις, είναι πολύ απίθανο να δούμε Μαροκινούς ή Κολομβιανούς”.

“Sometimes it is difficult to step outside the role you have been assigned: if you are a migrant, you cover stories about migration. And yes, it is important to be able to tell these stories, but it is equally important to be able to report on other things too... The ability to practise journalism should not be limited by our origins.”

(Από τους/τις συνεντευξιζόμενους/ες της έρευνας MILD)

Δύο **παραδείγματα** από την έρευνα MILD δείχνουν πως οι διακρίσεις εκδηλώνονται στον χώρο των μέσων ενημέρωσης και πως μπορούν να εμφανίζονται με πιο **λεπτούς τρόπους**, αντί για ανοιχτά διακριτικές πράξεις. Υποκείμενα διακριτικά κίνητρα - κυρίως προκαταλήψεις που σχετίζονται με την ποιότητα της εκπαίδευσης που έλαβε ένα άτομο σε άλλη χώρα, με τη γλώσσα του ή με την αντιλαμβανόμενη προφορά του - βρίσκονται πίσω από την απόφαση **να μην εμφανίζονται άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο μπροστά στην κάμερα**.

Το ίδιο ισχύει και για το δεύτερο παράδειγμα, όπου οι επαγγελματικό “γκετοποίηση” ατόμων με μεταναστευτικό υπόβαθρο υπογραμμίζει τη συρρίκνωση τους στην προσωπική τους εμπειρία, περιορίζοντας στην επαγγελματική τους ταυτότητα.

Φυλετική διάκριση ορίζεται ως “κάθε διάκριση, αποκλεισμός, περιορισμός ή προτίμηση που βασίζεται στη “φυλή”, το χρώμα, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, και έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα την ακύρωση ή τον περιορισμό της αναγνώρισης, απόλαυσης ή άσκησης, σε ισότιμη βάση, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό ή οποιονδήποτε άλλο τομέα της δημόσιας ζωής”.

(UN)

Ρητορική Μίσους

Το 2024, κατά τη διάρκεια ραδιοφωνικής εκπομπής, ένας Ιταλός δημοσιογράφος, σχολιάζοντας μια είδηση που συνδεόταν με τον θάνατο ενός 19χρονου αγοριού με μεταναστευτικό υπόβαθρο, δήλωσε:

“Ναι, δεν μου αρέσουν οι μουσουλμάνοι ... Θα τους πυροβολούσα στο στόμα” και “Όλους, όλους. Δεν ντρέπομαι καθόλου να θεωρώ τους μουσουλμάνους κατώτερες φυλές. Φυλές”.

(Il sole 24 Ore)

Παρότι πολλοί υποστηρίζουν ότι η διατύπωση σχολίων όπως στο παραπάνω **παράδειγμα** εμπίπτει στο δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης ή ότι πρόκειται απλώς για πολιτική μη ορθή υπερβολή, αυτό δεν ισχύει όταν τέτοιες δηλώσεις **συνεπάγονται υποκίνηση σε βία σε δημόσιο πλαίσιο**.

Ο όρος “**ρητορική μίσους**” νοείται ως κάθε μορφή έκφρασης που υποκινεί, προωθεί, διαδίδει ή δικαιολογεί τη βία, το μίσος ή τις διακρίσεις κατά ενός ατόμου ή ομάδας ατόμων, ή που τους υποτιμά, λόγω πραγματικών ή αποδιδόμενων προσωπικών χαρακτηριστικών ή ιδιοτήτων, όπως “φυλή”, χρώμα, γλώσσα, θρησκεία, ιθαγένεια, εθνική ή εθνοτική καταγωγή, ηλικία, αναπηρία, φύλο, ταυτότητα φύλου και σεξουαλικός προσανατολισμός.

(Council of Europe)

Εγκλήματα μίσους

Τον Οκτώβριο του 2025, στο Ντρόχεντα της Ιρλανδίας, πυρπολήθηκε χώρος φιλοξενίας αιούντων διεθνούς προστασίας. Το υλικό από τις κάμερες κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης (CCTV) δείχνει ένα άτομο να ξεκινά τη φωτιά από τις σκάλες του κτιρίου, χρησιμοποιώντας επιταχυντικό υλικό καύσης
([The Irish Times](#))

Με μια πρώτη ματιά, πράξεις όπως αυτή που περιγράφεται στο παραπάνω παράδειγμα μπορεί να φαίνονται ως συνήθη ποινικά αδικήματα, όπως εμπρησμός ή φθορά ξένης περιουσίας. Ωστόσο, όταν ένα έγκλημα πηγάζει από μίσος που συνδέεται με πραγματικά ή αποδιδόμενα προσωπικά χαρακτηριστικά ή το καθεστώς της στοχευόμενης ομάδας ή ατόμου, τότε συνιστά έγκλημα μίσους και απαιτεί μια διακριτή νομική και πολιτική αντιμετώπιση. Ως **“έγκλημα μίσους** νοείται ένα ποινικό αδίκημα που τελείται με στοιχείο μίσους, βασισμένο σε ένα ή περισσότερα πραγματικά ή αποδιδόμενα προσωπικά χαρακτηριστικά ή ιδιότητες, όπου:

- a. “μίσος” περιλαμβάνει **προκατάληψη, μεροληψία ή περιφρόνηση,**
- b. “προσωπικά χαρακτηριστικά ή ιδιότητα” περιλαμβάνουν, χωρίς να περιορίζονται σε αυτά, τη “φυλή”, το χρώμα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την ιθαγένεια, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, την ηλικία, την αναπηρία, το φύλο, το κοινωνικό φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα και την έκφραση φύλου, καθώς και τα χαρακτηριστικά φύλου”.

(Recommendation CM/Rec(2024)4 of the Committee of Ministers to member States on combating hate crime)